

УДК 339.543:656.053.5

Є.О.КАЛІНСЬКИЙ, Г.А.ТІХОСОВА, М.С.ГОЛІК

Херсонський національний технічний університет

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ М'ЯСНОЇ ПРОДУКЦІЇ В МИТНИХ ЦІЛЯХ

E.KALINSKY, G.TIHOSOVA, V.GOLIK

Kherson National Technical University

WAYS TO IMPROVE THE PURPOSES OF DETERMINING THE ORIGIN OF MEATS

<https://doi.org/10.36910/6775-2310-5283-2022-15-8>

Мета. На основі аналізу нормативно-правових документів, які регулюють питання здійснення процедур визначення країни походження товарів, здійснити пошук шляхів можливих напрямів удосконалення методів ідентифікації та визначення країни походження товарів, які базуються на впровадженні спеціальних засобів та електронних систем маркування.

Методика. Для досліджень використовували методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу та синтезу інформації, абстрагування та групування.

Результати. Важливість і актуальність питань, що розглядаються в цій статті, безперечні у зв'язку з процесами всесвітньої глобалізації та поглиблення міжнародної торгівлі. Визначення країни походження товару необхідне з метою застосування заходів митного і державного регулювання торгівлі і податкової політики, а саме для розрахунку і оплати мита, акцизу та ПДВ. Правильне визначення країни походження товару є надзвичайно важливим питанням, оскільки саме на основі цієї інформації застосовується оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон, вирішується питання про застосування до товарів заходів нетарифного регулювання, приймаються рішення щодо заборони та обмеження їх переміщення через митний кордон та здійснюється облік цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі країн. Уніфікація та удосконалення правил визначення країни походження товару походження дозволяє країнам посилювати глобальну економічну інтеграцію та позитивно позначається на обсягах експортно-імпорتنних операцій завдяки можливості застосування преференційних мит.

У статті проведено аналіз існуючих методів визначення країни походження товару і пропонуються шляхи їх удосконалення на прикладі м'яса великої рогатої худоби. Визначено що при переміщенні цих видів товарів для цілей ідентифікації використовуються різні пломби та наклейки. Наклейка на яловичій туші ніяк не може бути клеймом, інструментом визначення країни походження та індивідуальних

особливостей товару, тому що її можна стерти або в окремому випадку підправити. Для вирішення проблеми визначення країни походження на підставі таврування м'ясних туш, є доцільним запровадження нових сучасних методів ідентифікації.

Наукова новизна. Вперше розроблено рекомендації щодо удосконалення порядку визначення країни походження деяких видів товарів на прикладі м'ясних туш.

Практична значимість. Розроблені та запропоновані рекомендації з удосконалення порядку щодо удосконалення порядку визначення країни походження деяких видів товарів. Одержані результати можуть бути використані для прискорення оформлення вантажів та зменшення часу проведення митного контролю.

Ключові слова. Митний контроль, митне оформлення, ввезення.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Митна політика [1] покликана забезпечувати економічну безпеку України. Це досягається за рахунок заходів митного регулювання, що використовуються під час ввезення/вивезення товарів. Заходи митного регулювання дозволяють враховувати різні потреби та інтереси учасників зовнішньоекономічної діяльності, сприяючи розвитку зовнішньої торгівлі, інших форм діяльності, що безпосередньо пов'язані з міжнародним поділом праці. У системі правоохоронних органів України, які здійснюють захист економічних інтересів та забезпечують економічну безпеку держави, особливе місце посідають митні органи [1]. На митні органи покладено здійснення митного контролю, під яким розуміється сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм Митного кодексу України, законів та інших нормативно-правових актів з питань державної митної справи, міжнародних договорів України, укладених у встановленому законом порядку (пункт 24 частини першої статті 4 Митного кодексу України).

Аналіз останніх досліджень у яких започатковано вирішення проблеми. До зовнішньої торгівлі товарами належить імпорт та експорт. У першому випадку це ввезення товару або транспортного засобу на митну територію певної держави без зобов'язань щодо зворотного вивезення, у другому – вивезення товару з митної території без зобов'язання щодо зворотного ввезення.

Авторами [2-4] зазначено, що при проведенні митного контролю однією з найважливіших проблем є проблема визначення країни походження товарів, що переміщуються через митний кордон України.

Цілі статті. На основі аналізу нормативно-правових документів, які регулюють питання здійснення процедур визначення країни походження товарів, здійснити пошук шляхів можливих напрямів удосконалення методів ідентифікації та визначення країни походження товарів, які базуються на впровадженні спеціальних засобів та електронних систем маркування.

Об'єкт дослідження. Процедури визначення країни походження товарів на пунктах митного контролю України.

В роботі використано аналітичний метод дослідження. Виконано огляд джерел товарознавчої літератури, здійснено моніторинг і систематизацію отриманих даних.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Найважливішою складовою зовнішньоекономічної діяльності є зовнішньоторговельна діяльність, під якою розуміється діяльність щодо здійснення угод у сфері зовнішньої торгівлі товарами, послугами, інформацією та інтелектуальною власністю. Зовнішньоторговельна діяльність передбачає транскордонне переміщення товарів та послуг через межі держав, як зазначено на рис. 1.

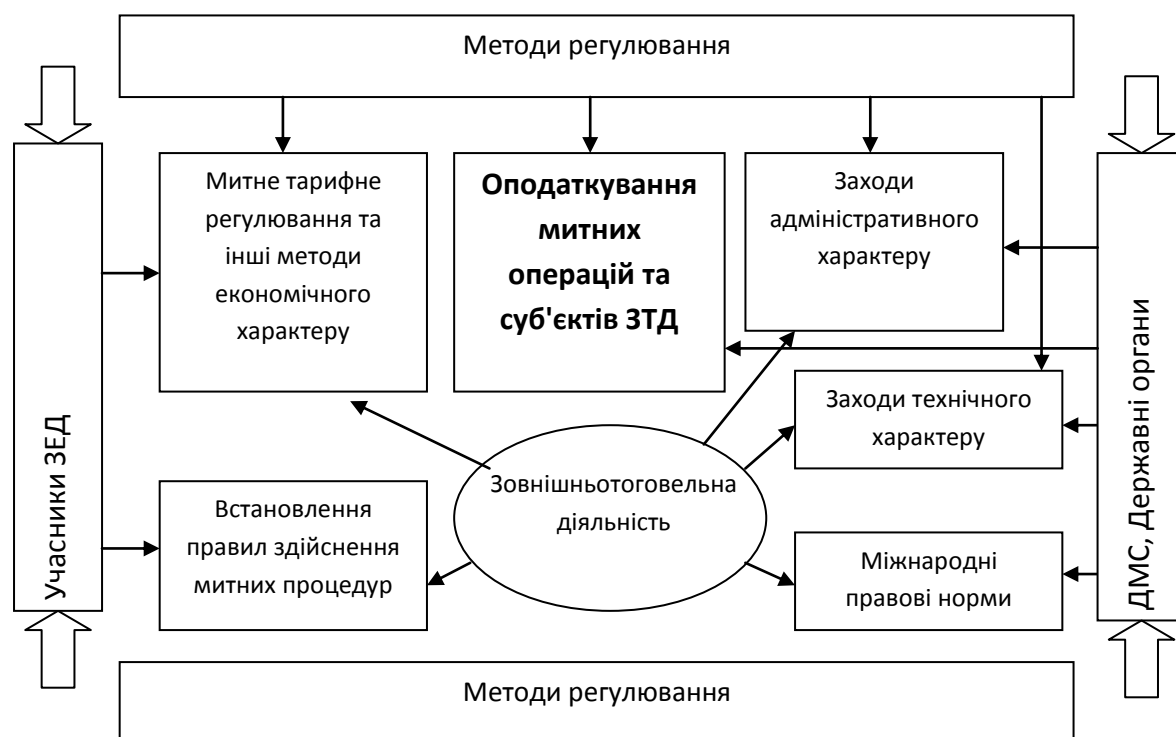

Рис. 1. Взаємозв'язок структурних елементів зовнішньоекономічної діяльності

Правильне визначення країни походження імпортованих товарів є основою митного контролю з метою забезпечення економічної безпеки країни з метою уникнення надходження на територію держави контрафактної, неякісної продукції, а також для правильного розрахунку та надання тарифних преференцій, пільг і необхідне для застосування основних заходів зовнішньоторговельної політики, а також цілях статистичної звітності.

Документами, що підтверджують країну походження товару, є:

1. сертифікат про походження товару;
2. засвідчена декларація про походження товару;
3. декларація про походження товару;
4. сертифікат про регіональне найменування товару.

Порядок документального підтвердження країни походження товару визначено правилами (протоколами) походження, які є невід'ємною частиною угод про вільну торгівлю.

У межах Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [5] умови документального підтвердження походження товарів визначаються відповідно до Доповнення I і відповідних положень Доповнення II до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження.

Статтею 24 «Подання підтвердження походження» Доповнення I встановлено, що підтвердження походження повинні подаватися до митних органів Договірної сторони-імпортера згідно з чинним порядком цієї країни.

Аналогічні вимоги містяться в угодах про вільну торгівлю, укладених Україною з країнами ЄАВТ, Чорногорією, Північною Македонією, Канадою, зокрема, у:

- статті 26 Додатка IV «Протокол про правила визначення походження (про який ідеться в статті 2.2)» до Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ від 24 червня 2010 року;

- статті 25 Додатка II «Правила визначення походження та методи адміністративного співробітництва» до Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 18 листопада 2011 року;

- статті 21 Протоколу С «Про визначення правил країни походження товарів та методи адміністративного співробітництва» Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною від 18 січня 2001 року;

- статті 3.16 «Підтвердження транзиту через країну, що не є Стороною» частини С «Процедури визначення походження» Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою від 11 липня 2016 року.

Відповідно до частини другої статті 43 Митного кодексу України країна походження товару заявляється (декларується) органу доходів і зборів шляхом зазначення її назви та відомостей про документи, що підтверджують походження товару, у митній декларації.

Таким чином, при митному оформленні товарів на умовах угод про вільну торгівлю допускається подання митниці Держмитслужби електронних (сканованих) копій паперових документів про походження товарів, засвідчених електронним цифровим підписом декларанта або уповноваженої ним особи.

Оригінали документів, що підтверджують країну походження товару, зберігаються у вантажоодержувача (платник, якому надано тарифні преференції) у порядку та протягом строків, визначених частиною першою статті 355 цього Кодексу (частина десята статті 43 Митного кодексу України).

Відповідно до частини першої статті 44 Митного кодексу України оригінали документів про походження товару подаються митниці Держмитслужби у таких випадках:

- для цілей надання режиму вільної торгівлі товарам, походженням з країн СНД та Грузії відповідно правил визначення країни походження товарів від 24 вересня 1993 року, від 30 листопада 2000 року, від 20 листопада 2009 року;

- у разі здійснення перевірки документів про походження товару після митного оформлення у порядку, встановленому правилами (протоколами) походження, які є невід'ємною частиною угод про вільну торгівлю;

- відновлення до товару режиму вільної торгівлі (найбільшого сприяння) відповідно до пункту 3 частини п'ятої статті 301 Митного кодексу України;

- для здійснення пост-митного контролю відповідно до статті 3371 Митного кодексу України та документальних перевірок у порядку, встановленому статтями 345 - 355 Митного кодексу України.

Оригінали документів про походження товару у вказаних вище випадках зберігаються у справах митниці Держмитслужби, за винятком документів, які подаються для здійснення пост-митного контролю та документальних перевірок.

Розглянемо проведення митного контролю та проблеми, що виникають на прикладі ввезення іноземної м'ясної продукції. Основною проблемою підтвердження правильності застосування преференцій, що виникає при митному контролі м'ясної продукції, є розбіжність номерів пломб, зазначених у документах, які пред'являються митні органи, з номерами пломб відправника на контейнерах, що прибули. Так, при використанні форм митного контролю: митного огляду, митного огляду, перевірки документів та відомостей, перевірки маркування товарів спеціальними марками та наявності на них ідентифікаційних знаків – виникають розбіжності фактичного та документального контролю. Наприклад, така розбіжність виявляється при аналізі даних коносаментів з номерами пломб на контейнерах. Така невідповідність свідчить про можливу недбалість інспекторів при складанні актів митного огляду (невірно вказуються номери пломб) або відправників, перевізників під час складання товарно-транспортних накладних. Все це не дозволяє підтвердити правильність надання тарифних преференцій. Статистики з цієї проблеми не ведеться, але в узагальнюючих доповідях різних митних управлінь ця проблема обговорюється.

Розглянемо докладніше проблеми визначення країни походження товару на прикладі ввезення м'яса великої рогатої худоби. Співробітники митних органів часто стикаються з проблемою, коли неможливо розрізнити інформацію, що міститься на клеймі, тому що у зв'язку з транспортуванням контуру тавра часом стають невиразними. Визначаючи країну походження на підставі проставлених на тушах клейм, ми фактично сподіваємось лише на сумлінність іншої держави у виконанні законодавства. В даний момент при переміщенні товарів використовуються різні пломби, такі як: фліклок, унісил, крабсил, нейлсил, стікер, трос, едсил, даблсил, трексил, наклейка-індикатор, шипбегсил, екстрасил і т. д. Ці пломби є єдиною конструкцією: металева або пластикова стрічка (трос) із надійним пристроєм замка.

Наклейка на яловичій тушці ніяк не може бути клеймом, інструментом визначення країни походження та індивідуальних особливостей товару, тому що її можна стерти або в окремому випадку підправити. Для вирішення проблеми визначення країни походження на підставі таврування м'ясних туш, є доцільним запровадження груп ідентифікації.

Перша група методів ідентифікації – впровадження системи проставляння електронних або ультрафіолетових тавр.

Клеймо буде спеціальним стікером у вигляді штрих-коду, який проставлятиметься на всіх тушах після проведення експертизи. Для розпізнавання тавра пропонується використовувати спеціальні пристрої типу сканера з використанням ультрафіолетового та інших випромінювань. Дана система є сучасним видом касових апаратів, коли за допомогою певного набору цифр можна буде отримати майже повну інформацію про цей товар.

Друга група методів ідентифікації - використання засобів, що сприяють правильному визначенню країни походження товару, а саме:

- використання спеціального захисного паперу, який матиме необхідні засоби захисту за принципом водяного знаку. Використання спеціальних матеріалів, де будуть дані про товар, що не дозволить учасникам ЗЕД спеціально їх пошкодити. Використання фізико-хімічних показників, які будуть додатковим контролем якості ввезеної до РФ м'ясної продукції;

- використання фізико-хімічних змін, що запобігають повторному заморожуванню або проставлянню тавра на вже заморожене м'ясо, які будуть відразу відображатися на використовуваному стікері;

- використання особливих чорнил, за допомогою яких наноситься необхідна інформація. Також фарба, що застосовується для нанесення позначки, відповідатиме всім необхідним нормам безпеки. Це дозволить уникнути загрози переклеювання або зміни змісту мітки;

- інші засоби захисту. Наприклад графічна голограма. Введення таких засобів захисту необхідно, щоб забезпечити точніший контроль та захист встановленого тавра.

Як засіб захисту можуть бути використані також різні види друку, друкарський захист тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропоновані шляхи вдосконалення системи визначення країни походження товару необхідні для:

- створення сприятливих умов застосування електронного декларування для учасників ЗЕД, а саме запровадження спрощеної процедури формування електронної копії декларацій на товари;

- розвитку системи електронної взаємодії та отримання відомостей про дозвільні документи безпосередньо від уповноважених виконавчих органів України, а не від учасників ЗЕД, а також з метою: розширення зовнішньоекономічних зв'язків як джерела безперервного економічного зростання, наповнення внутрішнього ринку якісними товарами; посилення

контролю за збирання митних платежів, що є однією з найбільш ємних дохідних статей федерального бюджету.

Дослідження проблем, необхідних для правильного визначення країни походження на підставі таврування м'ясних туш, дозволяє нам запропонувати дві групи ідентифікації:

- перша, що базується на впровадженні системи маркування за допомогою електронних або ультрафіолетових клейм;

- друга, заснована на використанні спеціальних засобів, які дозволять удосконалити митний контроль з метою вдосконалення митного адміністрування ввезення іноземної м'ясної продукції.

Необхідно також:

- розвивати інститут попередніх рішень щодо митного оформлення товару;
- стандартизувати документацію, подану для митних цілей;
- проводити тренінги, які навчають семінари;
- обмінюватися досвідом із митними службами держав – членів ЄС;
- посилити санкції та відповідальність для працівників митних органів.

Підсумовуючи можна сказати, що крім вдосконалення методів ідентифікації, існує нагальна необхідність вдосконалення митного законодавства яке регулює питання визначення країни походження товару, а також процедур його практичного використання з метою забезпечення економічної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України : Закон № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. Редакція 10.01.2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page>
2. Бондаренко Є. П. Прагматизм здійснення митного контролю визначення країни походження товарів. *Ефективна економіка*. 2020. №7. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8049>
3. Костюченко Я.М. Правила походження товарів у торгівлі між Україною та ЄС. *Журнал Європейського і порівняльного права*. 2018. №8. С. 1-22.
4. Войтов С. Г. Науково-прикладні аспекти визначення країни походження товарів. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Економіка*. 2013. № 1. С. 53-58. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2013_1_9.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: Закон України, ратифікований Верховною Радою: від 16.09.2014 року № 1678-VII // Відомості Верховної Ради, 2014, № 40, ст.2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Referense

1. Mytnyi kodeks Ukrainy : Zakon № 4495-VI [Customs Code of Ukraine: Law №4495-VI]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. Revision 01/10/2022]. URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page>
2. Bondarenko E. P. (2020). Pragmatizm zdlysnennya mitnogo kontrolyu viznachennya kraYini pohodzhennya tovariv [Pragmatism of customs control in determining the country of origin of goods]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy]. 2020. №7. URL <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8049>
3. Kostyuchenko Y.M. (2018) . Pravila pohodzhennya tovariv u torgivli mizh UkraYinoyu ta ES [Rules of origin of goods in trade between Ukraine and the EU]. *Zhurnal Evropeyskogo I porivnyalnogo prava* [Journal of European and Comparative Law]. 2018. #8. p. 1-22.
4. Voytov S. G. (2013). Naukovo-prikladni aspekty viznachennya krayini pohodzhennya tovariv [Scientific and applied aspects of determining the country of origin of goods]. *Visnik Akademiyi mitnoyi sluzhby Ukrayini* [Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine]. 2013. №1. p. 53-58.
5. Uгода pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu, z odniefi storoni, ta Evropeyskim Soyuzom, Evropeyskim spivtovaristvom z atomnoyi energiyi i yihnimi derzhavami-chlenami, z inshoyi storoni [Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part]: Zakon Ukrayini, ratifikovaniy Verhovnoyu Radoyu: vid 16.09.2014 roku # 1678-VII [Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. Revision №40. 2014] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

Objectives. Based on the analysis of legal documents governing the implementation of procedures for determining the country of origin of goods, search for ways to improve the methods of identification and determination of the country of origin of goods, based on the introduction of special tools and electronic labeling systems.

Methods. For research, methods of analysis and synthesis, comparative analysis and synthesis of information, abstraction and grouping were used.

Results. The article analyzes the existing methods for determining the country of origin of goods on the example of cattle meat. It was determined that at the moment various seals and stickers are used for identification purposes, which in no way can be a means of determining the country of origin and individual characteristics of the goods. To solve the problem of determining the country of origin on the basis of the branding of meat carcasses, the use of new modern methods of identification is proposed.

Scientific novelty. For the first time, recommendations have been developed to improve the procedure for determining the country of origin of certain types of goods using the example of meat carcasses.

Practical implications. Recommendations have been developed and proposed for improving the procedure for determining the country of origin of certain types of goods. The results obtained can be used to speed up the clearance of goods and reduce the time of customs control.

Keywords. Customs control, customs clearance, import.

Стаття рекомендована до друку доктором технічних наук, професором
Херсонського національного технічного університету Кузьміной Т.О.
Дата надходження до редакції 11.01.2022 р.